

25/5

HUKUKİ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

M. GAD FRANKO

BELEDİYE
KUTUPHANESİ
0/125-5

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsi B. Temyiz Mahkemesi ikinci
hukuk dairesi reisi

Sabri Şakir B. Ad. V. Hukuk İşleri
Müdürü

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa.
Müdürlüğünden

Ahmet Refik B. Sabık Temyiz Mahkemesi
azasından

Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa.
Müdürlüğünden

M. Şarl Kroza. İstanbul Hukuk Fa.
Müdürlüğünden

M. Aşıl Mester. Paris Hukuk Fa.
Müdürlüğünden

M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. fahri
Müdürlüğünden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmu-
ası tahrir heyetinden.

Bahır B. Kavanin ihzari komisyonu
azasından.

Mehmet Talât B. Avukat

M. A. Bilyotti. Paris Hukuk Fakül-
tesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gad Franko Beyin yazıhanesi

Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonemanı Posta ücretile beraber

400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

EKSPRES MATBAASI

1930

Alman ve İsviçre hukukunda Ariyet akti

Methal

(Geçen sayıdan mabat)

Yazan: İstanbul İcra muavini

Kemal

Eşyayı misliye dahi ariyete mevzu olabilir.

Ancak ariyet alan kimsenin bu misli şeyleri iadesi lâzım gelir
Tabii bu şekilde misli mahiyet adeta değişir.

Meselâ tedavülde bulunan $\frac{3}{4}$ paraların bir takım serisi teşhir
dilmek üzere açılan sergiye ariyet verilmesi mümkündür.

İsviçre borçlar kanunu hakkında mösyo (Fick) in yazdığı
şerhde de bu misal mevcut olduğundan bu hususta Alman ve İsviçre
kanunlarının hükmen bir olduğu görülür.

Zaten her iki kanun bu hükümlerde birbirlerinin aynı olduğu
cihetle her zeman bu müsahebeti tekrar etmeği lüzumsuz addediyoruz.

Misli eşya bahsında ariyet ile karz akitlerini birbirinden tefrik
eden esaslî nokta işte bu misli eşyanın aynen iadesi vücubuna tealluk
eden noktadır.

İşaret etmek lazımdır ki Para akte mevzu teşkil ettiği ve faiz
de mukavele olunduğu takdirde ariyetten bahse imkân olmaz.

Bu hadise de doğrudan doğruya paranın icarı mevzuu bahıştır.

Faiz de kira bedelini irae eder. Binaenaleyh ariyet akti esas
itibarile bedava olan bir akittir.

Misli eşya ariyet aktine mevzu teşkil ettiklerinden aynı sebebe
binaen istimleri istihlâke müncer olan eşyanın da iaresi aynı şartlarla
mümkündür. Bu halde kullanıldıkları takdirde istihlâk edilmiş olmaları
lâzım gelen eşya ariyet verildiği takdirde gayri tabii ve kendilerinin

tahsis edilmiş oldukları maksadın haricinde bir nevi istimale tâbi olacaklar demektir.

Buna misal olarak Sebze veya Yemiş sergisine iare olunan sebze ve Yemişleri söylemek kâfidir. Çünkü gerek Sebze ve gerek Yemişler istimalleri istihlâkle mümkün olan eşyadır, ariyette ise işbu eşyanın aynen iadesi lâzım geleceği cihetle bunlar şekli tabii de istimal edilmiş addolunamazlar.

Kezalik aslı bir şeyin mütemim cüzüleri ve teferrüatı da ariyet verilebilir. Tatbikabatta bir takım teferrüatı ihtiva eden bir şey iare olunduğu zaman aksi mukavele olunmamış ise bu teferrüatın zımnen iareye dahil olduğu kabul olunur.

Bazen ayniyet yüzünden bir takım eşyaya adet dolayisile veya şekli istimalin icabatı olarak bir vahdet arzederler.

(Sachgesammtheit) Bu meselenin gerek Almanya ve gerek İsviçre hukukunda ehemmiyeti vardır.

Filhakika bu vahtedi eşyayı teşkil eden münferit eşyadan yalnız birinin mukavele hilâfına istimali üzerine iarenin feshi bu eşyanın hey'eti umumiyesine sari olur.

Temlik ve tasarrufa salih olmayan ve mukavelâta mevzu teşkil edemeyen (res Extra) eşyaya gelince bu nevi eşya hukuku hususiye sahasına dahil olmadıklarından haklarında ariyet mevzuu bahs olamaz.

Maahaza nasıl misli şeyler ariyet aktile tabii surette istimalden uzakta kalırlarsa bu nevi eşya da muvakkat surette bu vasıfları zayi ederek hukuku hususiye sahasına dahil bir şey mahiyetini alabilir.

Bu hususa misal olarak Fransanın cenubunda geçen bir hadiseden bahsederler; bu hadisede bir Rahip kendi Kilisesine ait eşyayı mukaddeseyi Kilisesinden eşyası çalınmış diğer bir Rahibe iare etmiş ve ariyetin iadesinde tehir vuku bulduğundan başına epi müşkilât açılmıştır.

Başkasına ait bir malın iaresi

Ne Alman ve ne de İsviçre kanunu medenisinde ariyet aktinin esnai inikadında bir kimsenin maliki olmadığı bir şeyi iare etmesine mani bir hüküm yoktur. Şarihler de bu hususta müttefikriler.

Hatta Alman kanunu medenisinin (604) üçüncü maddesinin 4 üncü fıkrası sarahaten şu hükmü ihtiva eder“ şayet ariyet alan kimse ariyeti başkasına terkederse ariyet veren kimse aktin hitamında malını üçüncü şahıstan talep etmeğe hakkı vardır.

İsviçre borçlar kanununun (309) uncu maddesinde şayet ariyet alan kimse mali kullanmak için başkasına verdiği takdirde muirin malı daha evvel geriye isteyebileceği yazılıdır. (T. B. K. 303)

Âkitlerin hukuk ve vecaibi

I - Ariyet veren kimselerin hakları

Yukarıda da işaret ettiğimiz veçhile ariyet veren kimse verdiği şeyin müddeti hitamında ariyet alan kimseden iadesini istemeğe hakkı vardır.

Kezalik ariyet alan kimse müstear olan şeyi üçüncü bir şahsa iare etmiş ise muirin bu üçüncü şahıstan da talepe hakkı mevcuttur. Bu hakkın mahiyeti hukukiyesi bir çok münakaşatı davet etmiştir. Bu talep hakkı ister müsteire ister şahsı salise karşı dermeyan olunsun aynı mahiyeti haizdir.

Kanun metinleri bunu sarih bir surette işaret eder.

Üçüncü şahsa karşı olan rabitai hukukiye mucirin müsteciri saniye karşı rabitai hukukiyesine müşabihdir

Alman kanununda müsteara vaziyet olan ikinci müsteirin iade mecburiyeti mevcuttur. Hatta iade etmediği takdirde birinci müsteir ile mütesilsilen mes'ul olurlar.

İsviçre borçlar kanununun (308) ve (T. B. K. 302] inci maddesinin bu mevzu ve bu manada tatbiki mümkündür.

Şayet gerek maddî ve gerek hukukî bir sebep dolayisile müsteir ariyeti veremez ise muirin müstearı aynen talep hususundaki hakkı anın iare zamanındaki kıymetinin talebi hakkına inkilâp eder.

Lâkin müsteir ariyetin iade edilmemesi hususunda bir kusur sahibi değilse muirin kıymet talebine hakkı olamaz.

Bu haktan maada muirin mali müstearda müsteirin kusurile husule gelen bozukluk veya değişiklikten mütevellit zararları da talebe hakkı vardır.

Tabii müstear olan malin mukavele veya mukavelede serahat yoksa o şeyin mahiyetinden veya tahsis olunduğu maksattan anlaşılan şeklin hilâfına kullandığı takdirde kusur mevcuttur.

Fakat (Casus sentit dominus) ahvali mücbireden hasıl olan zararları müsteir tazmin ile mükellef değildir.

Muir yalnız ariyet verilen şeyi değil teferrüatını da ister.

Bu teferrüattan maksat o şeyden hasıl olan semerat ve sair tezayüttür: Meselâ seyahate çıkan bir kimse ziraatle teveggul eden bir dostuna kısırağını iare etse ve müddeti iarenin hitamından aktem Kısırağın bir tayı olsa kısırağı iare eden kimse tayını da talep etmek hakkını haiz olur.

Fakat müsteirin, ariyet alınan şeyin olmayacak şekilde bir takım ilâvesi yapılmış ise onların iadesi lâzım gelmez.

2 Muirin borçları

Mukavele inikat edince muire terettüp eden ilk vecibe müstear olan şeyi ariyet alana teslim etmek ve bu suretle onun müstear olan şeyden hitamı müddete kadar istifasına müsaade etmektir.

Tabiri diğerle teslimi muir için müstear olan mali hemen geri almamak ve müsteirin istifasını ihlâl etmemek vecibesi tevellüt eder.

Tabii müstear olan şey iareden maksut olan menfaatin istihsaline salih bir şekilde teslim olunacaktır.

Şayet böyle olmazsa müsteir tabii icar aktinde kiracının yapabileceği gibi muire bir müddet tayin ederek bu ayıbı bertaraf etmesini talep eder.

Eğer muir bir müddet zarfında ayıbı izale etmezse müsteir mukaveleyi feshedebilir.

Bundan mantıkan muir için üçüncü bir vecibe istihraç olunur ki o da müsteir olan malın muhafazası için adiyen lâzım olan masarif haricinde yapılmış olan fevkalâde masrafları ödemektir.

Fevkalâde masraflar nedir?

Fevkalâde masraf, nagehzuhur ahvalden tevellüt edüp müsteir olan şeyin kendinden beklenen menfaate salih bir şekilde idamesini temin için lâzım olan masraftır; Meselâ hali sihhatte bulunan bir hayvan iare olursa müsteir hayvanı mukavelenin icap ettirdiği şekilde kullanup beslemekle beraber bir gün bu Hayvan hastalansa müsteirin bu hususta sarfetmiş olduğu baytar ücretlerini muirin iadeten vermesi.

Ekser ahvalde müsteir olan şeyin muhafazası için zaruri olan masarifi adiyе ile bu fevkalâde masrafların hududunun tayini müşkül olduğunu da itiraf etmelidir.

Teslim vecibesinin zarurî bir neticesi de Alman kanunu medenisinin (600) üncü maddesinde gösterilmiştir.

Bu maddeye nazaran şayet muir hilekârane bir surette kendi hakkında ve müsteir olan şeyde mevcut olan kusuru gizlemiş olursa müsteirin bu yüzden uğradığı zararları da tazmin ile mükelleftir.

İsviçre borçlar kanununda bu derece sarih bir hüküm mevcut değilse de ahkâmı umumiyyeden bu zararın tazmin olunacağı istihraç olunabilir.

Kemal
İcra muavini